

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **Ing. arch. M. S.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, 170 00 Praha 7, ve věci ochrany před nezákonným zásahem a na ochranu proti nečinnosti žalovaného, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 8. 2013, č. j. 3 A 25/2013 - 28,

t a k t o :

- I. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- II. Kasační stížnost **se zamítá**.
- III. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce se v žalobě doručené Městskému soudu v Praze dne 27. 2. 2013 domáhal ochrany před nezákonným zásahem a ochrany proti nečinnosti žalovaného v souvislosti s jeho žádostí o uznání rovnocennosti vzdělání z roku 2006. Současně žalobce městský soud požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce.

[2] Městský soud přípisem ze dne 7. 3. 2013, č. j. 3 A 25/2013 - 7, žalobce vyzval, aby doložil vyplněné potvrzení o majetkových a osobních poměrech, jehož formulář připojil k přípisu. K tomu mu stanovil lhůtu 14 dnů. Žalobce městskému soudu poté zaslal podání

označené jako sdělení a žádost. Uvedl, že neví, které jeho žaloby se předmětný přípis soudu týká a požádal o prodloužení lhůty pro odpověď. Žalobce dále poznamenal, že městský soud jeho osobní a majetkové poměry již posoudil ve věci sp. zn. 3 Na 165/2012 a žádal o sdělení, zda i přesto bude nutné vyplnit soudem zasláný formulář. Konstatoval též, že trvá na ústním jednání ve věci. K vyčíslení možných nákladů řízení uvedl, že nedokáže doložit vyčíslení těchto nákladů, řádově se však bude jednat o statisíce či miliony.

[3] Městský soud přípisem ze dne 31. 5. 2013, č. j. 3 A 25/2013 - 14, žalobci opětovně zaslal formulář týkající se osobních a majetkových poměrů. K tomu žalobce vyzval, aby s ohledem na jeho žádost o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce formulář vyplnil a doložil příslušnými listinami ve lhůtě dvou týdnů. Žalobce reagoval podáním označeným jako „*stížnost na dosavadní průběh řízení a opakování dotazů*“. Stěžoval si, že soud dosud neodpověděl na jeho předchozí dotazy, např. označení jeho podání a vyplnění formuláře. Dále namítal, že případ nebyl přidělen advokátce a nebyl stanoven termín ústního jednání.

[4] Usnesením ze dne 11. 7. 2013, č. j. 3 A 25/2013 - 20, městský soud zamítl žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce (výroky I. a II.) a vyzval žalobce k zaplacení soudního poplatku ve výši 4.000 Kč ve lhůtě sedmi dnů (výrok III.). V odůvodnění uvedl, že žalobce ve smyslu § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), nedoložil nedostatek prostředků. Opakovaná výzva soudu k doložení osobních a majetkových poměrů žalobce svědčí o jednoznačné vůli soudu zjistit a následně posoudit, zda je žalobce v dané věci účastníkem, který nemá dostatečné prostředky na zaplacení soudních poplatků. Snaha žalobce oddálit či vůbec neposkytnout soudu potřebné podklady pro posouzení jeho návrhu vznášením výše uvedených dotazů a podmiňování poskytnutí těchto pokladů poskytnutím odpovědí na předmětné otázky vyvolává důvodné pochybnosti o jejich účelovosti. Jelikož žalobce nesplňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků, není mu pak možné ani ustanovit zástupce. Skutečnost, že žalobci bylo usnesením městského soudu ze dne 14. 11. 2012, č. j. 3 Na 165/2012 - 16, přiznáno osvobození od soudních poplatků, není pro věc rozhodná. Městský soud není tímto usnesením, které nadto neobsahuje žádné odůvodnění, při rozhodování nyní projednávané věci vázán.

[5] Žalobce však svou povinnost stanovenou mu výrokem III. výše uvedeného usnesení nesplnil a soudní poplatek ve výši 4.000 Kč nezaplatil, v důsledku čehož městský soud řízení napadeným usnesením zastavil.

II. Kasační stížnost

[6] Stěžovatel napadl v záhlaví označené usnesení městského soudu včasnou kasační stížností. Namítal, že citovaným usnesením byla porušena jeho lidská práva, právní tradice, zvyklosti a základní procesní zásady. Tvrdil, že městský soud žalobu odmítl zastavením řízení, aniž by mu dal možnost se před vydáním rozhodnutí vyjádřit. Městský soud v Praze podle jeho názoru ignoroval jeho žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, čímž porušil zákon i práva garantovaná Ústavou a mezinárodními smlouvami. V řízení mu nebyla dána možnost vyjádřit se k podkladům pro vydání

pokračování

konkrétních usnesení či jiných rozhodnutí před jejich vydáním, ačkoliv o to žádal. Současně stěžovatel požádal Nejvyšší správní soud o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[7] Žalovaný se v poskytnuté lhůtě ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[8] Nejvyšší správní soud nejprve zhodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou, a není důvodné kasační stížnost odmítnout pro nepřípustnost. Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[9] Kasační stížnost není důvodná.

[10] Nejvyšší správní soud na úvod poznamenává, že netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem v řízení o kasační stížnosti. Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí, jímž bylo zastaveno řízení pro nezaplacení soudního poplatku, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému, vedlo by k popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval, a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77). V posuzovaném případě městský soud napadeným usnesením zastavil řízení pro nezaplacení soudního poplatku, tedy jako procesně odůvodněné se jeví na zaplacení soudního poplatku – v souladu s uvedenou judikaturou – netrvat.

[11] Zdejší soud se však zabýval žádostí stěžovatele o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Dle § 35 odst. 8 věty první s. ř. s. *„může být navrhovateli, u něhož jsou dány předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, ustanoven zástupce, jímž může být i advokát.“* Z důvodu zamezení řetězení problému zdejší soud neposuzoval, zda jsou u stěžovatele dány předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, ale zabýval se pouze hodnocením, zda je ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatele v nynějším řízení. Dospěl přitom k závěru, že tomu tak není. Kasační stížnost splnila v rámci daných možností předepsané náležitosti a lze z ní seznat, z jakého důvodu stěžovatel považuje napadené usnesení městského soudu za nezákonné. V dané věci navíc jde o hodnocení otázky, zda stěžovatel doložil v řízení před městským soudem svou nemajetnost, tedy z podstaty věci nikoli o složitou právní otázku, ale o otázku skutkovou. Všechny tyto důvody svědčí pro závěr,

že v nynějším řízení není zástupce nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatele, proto mu zdejší soud neustanovil zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[12] Námitka stěžovatele, že městský soud jeho žalobu odmítl (zastavením řízení), aniž by mu dal možnost se k věci vyjádřit, není důvodná, neboť městský soud ve věci samé vůbec meritorně nerozhodoval, a tudíž stěžovatel nemohl být na svých právech namítaným způsobem zkrácen. Právě z důvodu, že stěžovatel nezaplatil soudní poplatek, k čemuž byl ze strany soudu dvakrát vyzván, řízení dále nepokračovalo, v jeho průběhu nebylo ani nařízeno ústní jednání a soud řízení zastavil. Konečně pokud jde o námitku, že městský soud ignoroval žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků, jakož i jeho návrh na ustanovení advokáta, lze namítané pochybení podle Nejvyššího správního soudu podřadit pod kasační důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[13] Nejvyšší správní soud považuje za vhodné v obecné rovině uvést, že osvobození od soudních poplatků představuje procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. pokud účastník doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.

[14] Úprava poplatkové povinnosti, resp. osvobození od ní, provedená zákonem o soudních poplatcích, představuje jednu ze základních součástí práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Je proto třeba vždy pečlivě zkoumat, zda jsou pro osvobození od soudních poplatků splněny zákonné podmínky. Obdobně tomu je i v případě podmínek pro ustanovení zástupce. Vždy je to však žadatel, kdo musí uvést skutečnosti, které osvobození od soudních poplatků odůvodňují. Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, publikovaném pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil, že „*povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje*“ (srov. obdobně např. rozsudek ze dne 3. 8. 2011, č. j. 2 Afs 36/2011 - 81). Soud tedy z vlastní iniciativy zpravidla nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech žadatele. Hodnotí především informace, které mu žadatel sám sdělí, popř. jej vyzve, aby potřebné skutečnosti doplnil a vysvětlil nesoulad mezi nimi (srov. rozsudek ze dne 31. 5. 2011, č. j. 8 Afs 50/2010 - 91).

[15] V projednávané věci je přitom nepochybné, že městský soud dvakrát stěžovatele vyzval k doložení jeho majetkových, výdělkových a osobních poměrů, aby mohl posoudit žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel však na tyto výzvy relevantně nereagoval a žádné konkrétní skutečnosti, které by jeho žádost osvědčovaly, nedoložil. Podání, která stěžovatel místo vyplněných formulářů městskému soudu adresoval, nejsou pro posouzení jeho žádosti rozhodná. Bez vlivu je v nich uvedené tvrzení stěžovatele, že své majetkové, výdělkové a osobní poměry osvědčil v jiném řízení před městským soudem, kde byl také od soudních poplatků osvobozen. K tomu Nejvyšší správní soud podotýká, že posuzování žádosti o osvobození od soudních poplatků musí

pokračování

být provedeno vždy individuálně ve vztahu ke konkrétnímu předmětu řízení a k okamžiku, v němž je vedeno. Na rozhodnutí městského soudu v projednávané věci proto nemůže mít žádný vliv skutečnost, že stěžovatel údajně potřebné dokumenty doložil v jiném řízení a že v tomto jiném řízení městský soud rozhodl o jeho osvobození od soudních poplatků, zvláště došlo-li k tomu již před osmi měsíci. Pokud městský soud opakovaně zaslal stěžovateli příslušný formulář, mohl jen stěží dospět k závěru, že jej vyplňovat nemusí a že jeho žádosti bude i bez toho vyhověno. Lze tedy uzavřít, že zákonné podmínky pro to, aby městský soud stěžovatele od soudních poplatků osvobodil, nebyly splněny.

[16] Ve vztahu k žádosti o ustanovení zástupce správně uvedl již městský soud, že podle § 35 odst. 8 s. ř. s. lze ustanovit navrhovatelí zástupce, kterým může být i advokát, pokud jsou splněny předpoklady, aby navrhovatel byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv. Z uvedeného ustanovení vyplývá přímá návaznost splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. na možnost ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. Jak Nejvyšší správní soud uvedl ve svém rozsudku ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 – 77, *„přiznané osvobození od soudního poplatku je výchozím předpokladem pro prominutí dalších nákladů řízení. (...) Stejně tak jako osvobození od soudních poplatků, tak i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků tak vylučuje i právo na bezplatné zastoupení.“* Vzhledem k tomu, že městský soud neshledal podmínky pro osvobození stěžovatele od soudních poplatků, nebyla splněna ani podmínka pro ustanovení zástupce soudem ve smyslu § 35 odst. 8 s. ř. s.

[17] Nejvyšší správní soud proto konstatuje, že stěžovatel relevantně nereagoval na opakované výzvy městského soudu, aby doložil své majetkové, výdělkové a osobní poměry. V důsledku této skutečnosti jej soud vyzval k zaplacení soudního poplatku. Podle § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, *„nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí; po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví.“* Městský soud tudíž postupoval v souladu se zákonem, pokud vydal usnesení o zastavení řízení, jelikož ze strany stěžovatele nedošlo v určené lhůtě sedmi dnů k zaplacení soudního poplatku. Zaplacení soudního poplatku je jednou z podmínek řízení, jejíž nesplnění má za následek jeho zastavení [§ 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích za použití § 47 písm. c) s. ř. s.].

IV. Závěr a náklady řízení

[18] Stěžovatel tedy se svými námitkami neuspěl; jelikož Nejvyšší správní soud neshledal důvod pro zrušení napadeného usnesení z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[19] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému pak v řízení o kasační stížnosti žádné účelně vynaložené náklady nad rámec běžné činnosti nevznikly.

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. října 2013

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu